

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор

з науково-педагогічної роботи

_____ А.В. Морозов

« _____ » _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТРОЛОГІЯ, СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТА СЕРТИФІКАЦІЯ»для студентів освітнього рівня «бакалавр»
спеціальності 184 «Гірництво»
факультет гірничо-екологічний
кафедра РРКК ім. проф. Бакка М.ТРобочу програму схвалено на засіданні
кафедри РРКК
ім. проф. Бакка М.Т.
протокол від “28” серпня 2017 року
№ 1
Завідувач кафедри РРКК
ім. проф. Бакка М.Т.
_____ В.Т. Підвисоцький

Розробник: к.т.н., доц. кафедри РРКК ім. проф. Бакка М.Т. Шлапак В.О.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3		Нормативна (блок природничо-наукової та професійної підготовки)
Модулів – 1 Змістових модулів – 2	спеціальність – 184 «Гірництво»	Рік підготовки: 4-й
Загальна кількість годин - 120		Семестр 8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5,5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції 14 год.
		Практичні роботи 28 год.
		Самостійна робота 78 год.
		Вид контролю: залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 42/78

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

В умовах переходу до ринкової економіки пильна увага приділяється проблемам якості. Від успішного вирішення цієї проблеми частково залежить і вихід економіки України з кризового стану, підвищення добробуту населення, торгівельно-економічне співробітництво України з іншими державами, а також вихід її на міжнародні ринки збуту.

Якість, продуктивність, собівартість, ціна, прибуток - тісно пов'язані між собою, тому підприємства повинні чітко визначити основні напрямки і технологічні рішення, які забезпечать випуск високоякісної конкурентоспроможної та економічно вигідної продукції.

Метою викладання дисципліни є формування у майбутніх інженерно-технічних працівників знань і практичних навичок використання методів визначення і контролю показників якості, способів досягнення єдності і точності вимірювань, методів повірки мір та вимірювальних приладів, виконання розрахунків з метрологічного забезпечення управління якістю продукції, всіх видів нормативних документів та порядок їх розроблення, побудови та оформлення, вивчити правила, схеми та порядок проведення сертифікації.

Для функціонування любого підприємства воно потребує в залежності від виду його діяльності відповідне метрологічне забезпечення. Метрологічне забезпечення – встановлення і використання наукових і організаційних основ, технічних засобів, правил і норм, необхідних для досягнення єдинства і точності вимірювань.

Стандартизація, взаємозамінність, метрологія, технічні вимірювання та сертифікація продукції, робіт, послуг є інструментами забезпечення якості.

На основі стандартизації сформовані принципи і нормативні акти взаємозамінності, метрології, технічних вимірів, систем управління якістю і сертифікації.

Сертифікація продукції, робіт, послуг – це підтвердження відповідності встановленим вимогам. Вона тісно пов'язана з якістю продукції. Неякісна продукція не може бути сертифікована.

Тому засвоєння широкого кола питань, що стосуються стандартизації, метрології становить основу підготовки сучасного інженерно-технічного працівника.

Завдання викладання дисципліни передбачає ознайомити студентів з сучасними методами вимірювання, визначенням факторів якості, надати знання зі стандартизації, сертифікації та акредитації.

По закінченню вивчення дисципліни «Метрологія, стандартизація та сертифікація» студент повинен **знати**:

- ✓ основні закони за зазначеними розділами дисципліни;
- ✓ способи досягнення єдності і точності вимірювань
- ✓ методи визначення і контролю показників якості

- ✓ основні методи одержання й опрацювання метрологічних вимірів;
  - ✓ структуру державної метрологічної служби України
  - ✓ організацію стандартизації в Україні;
  - ✓ види стандартів і їхнє застосування;
  - ✓ порядок розроблення нормативних документів;
  - ✓ схеми та порядок проведення сертифікації;
  - ✓ основні положення і структуру державної системи сертифікації УкрСЕПРО;
  - ✓ вимоги до лабораторій і порядок їхньої акредитації;
  - ✓ теоретичні основи управління і забезпечення якості продукції на підприємствах;
- Крім теоретичних знань студент після вивчення курсу повинен **вміти**:
- ✓ користуватися необхідною нормативною документацією в процесі розробки і застосування стандартів на продукцію, послуги, здійснювати пошук необхідної інформації в цьому напрямку;
  - ✓ користуватися вимірювальними інструментами, пристосуваннями і т.п. та опрацьовувати отримані результати;
  - ✓ застосовувати елементи систем якості.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Стандартизація - взаємозамінність, метрологія - технічні вимірювання.

Тема 1. Метрологія як наука, що вивчає вимірювання.

Виникнення метрології як науки. Суть, предмет, об'єкт і завдання метрології. Класифікація вимірювань і засобів вимірювання в техніці. Метрологічні характеристики.

Тема 2. Стандарти - нормативна база управління якістю.

Суть, предмет, методи і об'єкт стандартизації. Види стандартизації і стандартів. Використання стандартів та технічних умов. Правові основи та нормативні документи з стандартизації.

Тема 3. Державна система стандартизації України.

Організація робіт з стандартизації. Порядок впровадження стандартів. Державний нагляд за додержанням стандартів.

Тема 4. Міжнародна і регіональна стандартизація.

Провідні міжнародні організації з стандартизації. Міжнародні стандарти ISO 9000, 14000. Європейські організації з стандартизації.

Тема 5. Основні відомості про метрологію.

Теоретичні основи метрології. Фізичні величини як об'єкт вимірів. Одиниці фізичних величин. Міжнародна система одиниць фізичних величин. Види засобів вимірів.

Тема 6. Кваліметрія - наука про вимірювання та оцінку якості продукції.

Сутність, предмет, об'єкт і розділи кваліметрії. Класифікація промислової продукції показників її якості. Фактори якості продукції.

Тема 7. Державна метрологічна служба України. Законодавство з метрології.

Структура метрологічної служби. Державна метрологічна служба. Метрологічна служба національних органів, виконавчої влади, підприємств і організацій. Сфера і функції державного метрологічного контролю. Метрологічний контроль і нагляд, що здійснюють метрологічні служби національних органів, виконавчої влади, підприємств і організацій. Метрологічна надійність - як основа достовірності контролю технічних процесів.

Тема 8. Організація робіт з стандартизації і загальні вимоги до стандартів.

Організаційна структура робіт з стандартизації. Загальні вимоги до побудови, викладу, оформлення та змісту стандартів.

Тема 9. Вітчизняні системи стандартів.

Комплекси стандартів. Позначення стандартів. Система стандартів з різних сфер діяльності.

Тема 10. Органи стандартизації в Україні.

Правові основи стандартизації. Нормативні документи з стандартизації. Категорії та види стандартів.

Змістовий модуль 2. Сертифікація.**Тема 1. Основи сертифікації продукції та систем якості.**

Суть, предмет і об'єкт сертифікації. Види, органи і системи сертифікації. Основні поняття з сертифікації. Правові основи сертифікації.

Тема 2. Сертифікація в Україні.

Основні положення системи сертифікації УкрСЕПРО. Національні знаки відповідності. Закон України «Про захист прав споживачів».

Тема 3. Особливості управління якістю продукції.

Сутність управління якістю. Класифікація промислової продукції. Показники якості продукції. Основні параметри якості вугільної продукції.

Тема 4. Основи акредитації.

Загальні відомості про акредитацію. Порядок акредитації. Права та обов'язки акредитованих органів. Інспекційний контроль за діяльністю акредитованих органів.

Тема 5. Загальні правила і порядок проведення робіт з сертифікації.

Складання схеми проведення сертифікації. Ознайомлення з правилами сертифікації.

Тема 6. Державна система Укр СЕПРО.

Види діяльності і нормативні документи Укр СЕПРО. Структура системи і функції її органів та осіб. Основні принципи та загальні правила системи Укр СЕПРО.

Тема 7. Атестація виробництва та вимоги до нормативних документів на продукцію, що сертифікується.

Вимоги до атестованого виробництва. ДСТУ 3414-96. Порядок атестації виробництва та технічний нагляд за ним.

Тема 8. Порядок акредитації випробувальних лабораторій та вимоги до них.

Вимоги до випробувальних лабораторій. КНД 50004-93. Методи випробувань, процедури та актуалізована документація. Система забезпечення якості.

Тема 9. Контроль якості продукції.

Метрологічне забезпечення якості продукції. Контроль якості продукції. Статистичні методи контролю якості продукції. Методи оцінки якості продукції.

Тема 10. Системи управління якістю.

Розвиток систем управління якістю. Впровадження систем управління якістю.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	денна форма		
		у тому числі		
	л	п	с.р.	
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Стандартизація - взаємозамінність, метрологія - технічні вимірювання.				
Тема 1. Метрологія як наука, що вивчає вимірювання		2		3
Тема 2. Стандарти - нормативна база управління якістю.		2		4
Тема 3. Державна система стандартизації України.		2		4
Тема 4. Міжнародна і регіональна стандартизація.		1		4
Тема 5. Основні відомості про метрологію.			2	4
Тема 6. Кваліметрія - наука про вимірювання та оцінку якості продукції.			3	4
Тема 7. Державна метрологічна служба України. Законодавство з метрології.			3	4
Тема 8. Організація робіт з стандартизації і загальні вимоги до стандартів.			2	4
Тема 9. Вітчизняні системи стандартів.			2	4
Тема 10. Органи стандартизації в Україні.			2	4
Разом за змістовим модулем 1		7	14	39
Змістовий модуль 2. Сертифікація та основи акредитації.				
Тема 1. Основи сертифікації продукції та систем якості.		2		3
Тема 2. Сертифікація в Україні.		1		4
Тема 3.		2		4

ЖДТУ	Міністерство освіти і науки України Житомирський державний технологічний університет
------	---

Особливості управління якістю продукції.				
Тема 4. Основи акредитації.		2		4
Тема 5. Загальні правила і порядок проведення робіт з сертифікації.			3	4
Тема 6. Державна система Укр СЕПРО.			3	4
Тема 7. Атестація виробництва та вимоги до нормативних документів на продукцію, що сертифікується.			2	4
Тема 8. Порядок акредитації випробувальних лабораторій та вимоги до них.			2	4
Тема 9. Контроль якості продукції.			2	4
Тема 10. Системи управління якістю.			2	4
Разом за змістовим модулем 2		7	14	39
Усього годин	120	14	28	78

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні відомості про метрологію.	2
2	Кваліметрія - наука про вимірювання та оцінку якості продукції.	3
3	Державна метрологічна служба України. Законодавство з метрології.	3
4	Організація робіт з стандартизації і загальні вимоги до стандартів.	2
5	Вітчизняні системи стандартів.	2
6	Органи стандартизації в Україні.	2
7	Загальні правила і порядок проведення робіт з сертифікації.	3
8	Державна система Укр СЕПРО.	3
9	Атестація виробництва та вимоги до нормативних документів на продукцію, що сертифікується.	2
10	Порядок акредитації випробувальних лабораторій та вимоги до них.	2
11	Контроль якості продукції.	2

ЖДТУ	Міністерство освіти і науки України Житомирський державний технологічний університет
------	---

12	Системи управління якістю.	2
	Разом	28

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Метрологія як наука, що вивчає вимірювання	3
2	Стандарти - нормативна база управління якістю	4
3	Державна система стандартизації України	4
4	Міжнародна і регіональна стандартизація	4
5	Основні відомості про метрологію	4
6	Кваліметрія - наука про вимірювання та оцінку якості продукції	4
7	Державна метрологічна служба України. Законодавство з метрології	4
8	Організація робіт з стандартизації і загальні вимоги до стандартів	4
9	Вітчизняні системи стандартів	4
10	Органи стандартизації в Україні	4
11	Основи сертифікації продукції та систем якості	3
12	Сертифікація в Україні	4
13	Особливості управління якістю продукції	4
14	Основи акредитації	4
15	Загальні правила і порядок проведення робіт з сертифікації	4
16	Державна система Укр СЕПРО	4
17	Атестація виробництва та вимоги до нормативних документів на продукцію, що сертифікується.	4
18	Порядок акредитації випробувальних лабораторій та вимоги до них	4
19	Контроль якості продукції	4
20	Системи управління якістю	4
	Разом	78

7. Методи контролю

Поточний контроль шляхом двох модулів у формі контрольної модульної роботи.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				
T1,2	T3,4	T5,6	T7,8	T1,2	T3,4	T5,6	T7,8	
5	5	5	5	5	5	5	5	100
T9,10	$\sum 50$			T9,10	$\sum 50$			
5				5				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення, що призначене для вивчення курсу.

10. Рекомендована література

1. Бакка М.Т., Тарасова В.В., Метрологія, стандартизація, сертифікація і акредитація. Частина 1. Метрологія, Ж: ЖІТІ, 2001. – 337 с.
2. Бакка М.Т., Тарасова В.В., Метрологія, стандартизація, сертифікація і акредитація. Частина 2. Стандартизація, сертифікація і акредитація, Ж: ЖІТІ, 2002. – 384 с.
3. Тарасова В.В., Методичні вказівки до курсу “Метрологія, стандартизація, сертифікація та акредитація”, ЖІТІ, 2000. – 72 с.
4. Крылова Г.Д. Основы стандартизации, сертификации, метрологии: Учебник для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 711 с.

5. Бичківський Р.В. Метрологія, стандартизація, управління якістю і сертифікація: Підручник / Р.В. Бичківський, П.Г.Столярчук – Львів: Львівська політехніка, 2004. – 560 с.
6. Саранча Г.А. Метрологія, стандартизація, відповідність, акредитація та управління якістю: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 672 с.
7. Цюцюра В.Д., Цюцюра С.В. Метрологія та основи вимірювань: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2003. – 180 с.
8. Тарасова В.В., Малиновський А.С., Рибак М.Ф. Метрологія, стандартизація і сертифікація. Підручник /За заг. ред.. В.В.Тарасової. – К.: . Центр навчальної літератури, 2006. – 264 с.
9. Мережко В.В. Сертифікація продукції та послуг: Підручник – К.: Київ. нац. торг. – екон. ун-т, 2002. – 298 с.
10. Момот О.І. Менеджмент якості та елементи системи якості: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007 – 368 с.

Додаткова література.

1. Сергеев А.Г., Латышев М.В., Терегеря В.В. Метрология, стандартизация, сертификация: Учебное пособие. – М.: Логос, 2003. – 536 с.
2. Сергеев А.Г., Латышев М.В. Сертификация: Учебное пособие. - .: Логос, 2001. – 216 с.
3. Басаков М.И. Основы стандартизации, метрологии, сертификации: 100 экзаменационных ответов. – М.: ИКЦ „Март”; Ростов-на-Дону: Издательский центр «МарТ», 2003. – 256 с.
4. Фомин В.И. Квалиметрия. Управление качеством. Сертификация: Учебное пособие. – М.: Ось-89,2002. – 384 с.
5. Мишин В.М. Управление качеством.: Учебное пособие для вузов. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.- 303 с.
6. Розова Н.К. Управление качеством. – СПб.: Питер, 2003. – 224 с.
7. Зіміна М.М. Стандартизація систем управління якістю згідно стандартів серії ISO 9000-2000 (у схемах): Навч.-практ. пос. – К.: ШАУЗ, 2003. – 256 с.
- ISO 9001:2000 (просто и доступно о стандартах ИСО серии 9000) – Нижний Новгород: СПЦ „Приоритет”, 2003. – 40 с.
8. Клевлеев В.М. Метрология, стандартизация и сертификация: Учебник /В.М.Клевлеев, И.А.Кузнецова. – М.: ФОРУМ – ИНФРА – М., 2004. – 256 с.
9. Основы стандартизации, сертификации та идентификации товаров /В.І.Павлов, О.В.Мишко.
10. Клименко М.О., Скрипчук П.М. Метрологія, стандартизація і сертифікація в екології: Підручник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2006. – 368 с.
11. Якушев А.И. Взаємозамінність стандартизація и технічні вимірювання. Підручник.-М: Машинобудування, 1985-352с.